

Singapuri õppetunnid

Singapur on 45 aasta jooksul saanud keskpärasest Aasia väikeriigist üheks maailma kõrgeima elatustasemega linnriigiks. Kuidas on see neil võimalik olnud ja kuhu vaatavad nad edasiseks kasvuks? Mida on Eesti noortel ettevõtjatel Singapurist õppida? Äriplaanikonkursi Ajujaht 2009 finalistid käisid ja vaatasid järele.

Singapur on siiani olnud tööstuste ja rahvusvaheliste ettevõtete keskus, kuid ka siin on aru saadud, et kui soovitakse ka edaspidi maailma tipus olla, on tähtis muutuda teadmispõhiseks majanduseks ning suurendada ettevõtluse osakaalu. Aprilli viimasel nädalal käis EAS-i toetatava Ajujahi finalistide delegatsioon tutvumas Singapuri noorte ettevõtjatega ning õppimas nende lugudest. Jagan paari neist teiega.

Paljukiidetud Singapuri haridussüsteemil on vähemalt üks viga. See toodab suurepäraselt tarku inimesi, aga enamik neist tegeleb eksamiteks õppimisega. Nende eesmärgiks on eksamitest võimalikult suurepärase tulemusega läbi saada. Selle nimel tehakse hullumeelselt tööd, mistõttu jääb vähem aega eksperimenteerimiseks ja oma tuleviku peale mõtlemiseks. Kõrghariduse omandamise järel tuleb Singapuri meestel aga kaheks aastaks sõjaväkke minna. Kohtusime kahe noore ettevõtjaga, kes rääkisid, kuidas just sõjaväes veedetud aeg oli neid ettevõtluse

juurde viinud. Neil oli aega mõtiskleda selle üle, mida nad teha tahavad.

Darren, olles lõpetanud polütehnikumi ja siirdunud seejärel sõjaväkke, jõudis järeldusele, et tema huviks on liikuda ärisse teemadega, mida polütehnikumis sai uuritud. Darren asutas firma Proqeniq, mis pakub tark- ja riistvaralahendusi, et suurendada komplekssete arvutuste kiirust. Firma äriplaani kirjutas ta kokku Singapuri äriplaanide konkursi jaoks ning alustamiseks vajaliku investeeringu sai ettevõtluse arendamise agentuurilt.

Kontor võibolla, kus tahad, aga õhkkond firmas peab suurepärase olema.

Sealt edasi on Darreni tee ettevõtjana olnud üks suurõppimisprotsess. Ta on õppinud, et kulud peavad madalad olema – Proqeniq kontorisse minnes võib peaaegu ära eksida, kuna see asub ühe riikliku kortermajakompleksi teisel korrusel. Kontor võibolla, kus tahad, aga õhkkond firmas peab suurepärase olema. Parimaks näiteks on Darren ise, kes on kaastöötajate ning investorite sõnul alati positiivselt meelestatud. Hea õhkkond tagab halbadel aegadel pangaarve tühjenedes võimaluse tööd jätkata, makstes mõnda aega töötajatele ainult hädavajalikku palka. Sellise olukorra ees oli Darren esimest korda siis, kui ta otsis uut investorit ja keskendus läbirääkimisele ainult ühe grupiga. „Läbirääkimisi uute investorite kaasamiseks peaks alustama vähemalt kuus kuud enne pangakonto plaanipäraselt tühjenemist ning rääkida tasub võimalikult paljude potentsiaalsete investorigega,” kõlab Darreni õppetund investorite kaasamisest. »

Veel tähtsamaks võib pidada aga Darreni õppetundi raha teenimise osas, millega nii mõnigi alustav ettevõtte alt läheb. Proqeniq alustas geneetilistele uuringutele keskendunud kiirenditega. Kahe silma vahele jäi aga asjaolu, et nende suurepärase toote turg oli piiratud ainult teadusasutustega. Sel moel juba suureks ei kasva.

Pärast tegevuse läbimõtlemit jõuti Proqeniqis arusaamisele, et geneetika valdkonna kiirendeid võib võtta kui õppetundi ja kogemuse omandamist. Teadusasutused ostavad palju lihtsamalt kui ärikliendid ning seetõttu on võimalik saada kogemust hüppeks ärimaailma. Proqeniq defineeris enda jaoks, millised on nende kõige raskemad hüppekohad, mis võivad firmat suurelt kasvatada, ning kuidas need üksteisest sõltuvad. Nad said aru, et teadusasutustega saadud kogemus annab neile võimaluse läheneda äritarkvara pakujatele, mis suurendab nende võimekust ja vastupidavust veelgi. Kui ennast suudetakse tõestada äritarkvara turul, siis tuleb edasi hüpata filmitegijate juurde, kus nad näevad oma teadmistel tõeliselt suurt kasu. Vahelt lõigata ei saa ning ühele tasemele toppama jääda ei tohi. Uuele tasemele jõudmise eesmärk peab kogu aeg silme all olema.

Tootele keskendumist nägime ka Mozati-nimelises firmas. See asutati kahe Singapuri Rahvusliku Ülikooli doktorandi poolt. Üks nende esimesi koostöid oli Singapuri juhtiva päevalehega. Mozart aitas muuta lehekuulutuste vastuvõtmise lühisõnumipõhiseks. Kahjuks tuli mõne kuu pärast välja, et sellel teenusel läks liiga hästi. Mozati osakaal teenitud rahast oli liiga suur ning varem ajalehes telefoni teel kuulutusi vastu võtnud inimestel jäi tööd liiga väheks. Ajaleht otsustas koostöö lõpetada. Mozati tegevjuht Michael Yin õppis, et liiga ahne ei tasu olla. Nüüd pakub Mozart mobiiloperaatoritele mobiilset sotsiaalvõrgustikku ning sisuteenust ja kasseerib väikese protsendi kuumaksust. Nad on sellise otsusega väga rahul, sest ka väike protsent miljonitelt kasutajatelt toob neile väga hea käibe. Michael tunnistab, et pikk perspektiiv ja mõlemapoolselt kasulik partnerlus on tema äris võtmeks.

Singapurist jääb mulje, et kõik mõtlevad pikale perspektiivile, seda nii äris, riigijuhtimises kui ka oma elu korraldamises. Võimalik, et see on üks peamiseid õppetunde, mida Singapurist leida võib.

SINGAPUR – LINNRIIK, MIDA JUHITAKSE KUI ÜHT SUURT ÄRI

Aastal 1965, kui Singapur iseseisvus, oli riigi sisemajanduse koguprodukt inimese kohta umbes 15% Ameerika Ühendriikide omast. Mullu oli singapurlaste rahvuslik rikkus inimese kohta tõusnud 120%-ni maailma juhtiva riigi SKP-st, asudes maailma rikkamate riikide esiviisikus. Sel aastal on see vahe küll natuke vähenenud, sest Singapuri äärmiselt avatud majandust tabas 15-protsendiline langus, kuid samas on siinse majanduse turgutamiseks mõeldud abipakett olnud üks esinduslikumaid maailmas. Kuidas Singapuril see õnnestunud on?

Tugev ja pragmaatiline riigi valitsemine on olnud paljuski kõikide Singapuri muutuste alus. Valitsev partei ei ole alates Singapuri iseseisvumisest muutunud ning opositsioon tugevusega hiilata ei saa. Samas on vähene demokraatia andnud valitsusele võimaluse juhtida riiki kui üht parajalt pika perspektiiviga äriprojekti, mille eesmärgiks on rahvusliku rikkuse suurendamine. Ri-

gijuhid on saanud teha otsuseid, mis ei ole kantud ainult populismist, et järgmistel valimistel uuesti paar kohta parlamendis juurde saada. Singapuril on õnneks läinud – võib öelda, et nende valitsejad pole oma võimu ka rahva suhtes otseselt negatiivselt kasutanud, vaid üldine SKP Singapuris on märgatavalt kasvanud.

Kui jätame kõrvale selle, et Singapur on maailma suurim sadam ning kolmetunnise lennusõidu kaugusel elab sadu miljoneid inimesi, saab siiski näha otsuseid, mis võivad ka Eestis kaalumiseks sobida.

Singapur on ehitanud üles ühe maailma tugevamate haridussüsteemidest. Singapuri ülikoolid on ingliskeelsed ning neid hinnatakse maailma parimate hulka. Lisaks on Singapur soodustanud rahvusvaheliselt tuntud ülikoolide kolimist saareriiki. Selle eelduseks on olnud kõrgel tasemel teadlaste ja õppejõudude meelitamine ning ülikoolide väga eesmärgipärane arendamine. Eestil puudub ressursid, et arendada kõiki ülikooli maailmatasemele. Kas aga ei võiks alustada mõne valdkonna

õppe viimisest rahvusvaheliselt hiilgavale tasemele? Kui räägime rahvusvahelistest valdkondadest, näiteks lennundus või äridus, siis kas peaksime neid ikka eesti keeles õpetama kui hiljem tööle hakates peab palju võõrkeeli kasutama?

Singapur keskendus alates iseseisvumisest tööstuse arendamisele ning rahvusvaheliste ettevõtete riikimeelitamisele. See on neil õnnestunud tänu tugevatele toetusmeetmetele ja meelituvahenditele. Saareriigis on aru saadud, et rahvusvahelises majanduses püsima jäämiseks on äärmiselt tähtis andekate inimeste lövi saarele tööle kutsumine ja seda on väga suurel määral ka tehtud. Kui inimesel on hea äriidee või tema tööandja peab teda küllalt väärtuslikuks, et talle korralikku palga maksta, on tööloa saamine imelihtne. Singapuri inimesed, ettevõtted ja valitsus on väga keskendunud majandusliku rikkuse suurendamisele. Selleks on põlvkond või kaks teinud äärmiselt palju tööd (Singapuris pole 50–60-tunnine töönael mingi erand), et nende lastel ja loodeta-

vasti ka laste-lastel oleks võimalik elada majanduslikult kindlustatud ning arenenud riigis. Samuti on majandusliku edu nimel loobunud sotsiaalhüvedest nagu tasuta arstiabi. Väiksemad kulud riigile ja rohkem töötamist on taganud võimaluse arendada infrastruktuure ja teha investeeringuid ning koguda reserve. Selline on olnud Singapuri inimeste otsus – teha tööd, näha vaeva, loota, et siis tuleb rikkus. Ja on tulnud! Kas eestlased soovivad olla maailma rikkaimate riikide seas või ollakse rahul hea eluga mille korral liiga palju tööd ei pea tegema? Ilma töö ja vaevata ei teki rikkust ning edu. On Eesti inimeste otsustada kui palju tööd tahetakse teha, et tulevik ilusam oleks, ja seda mitte nelja aasta vaid 20 aasta pärast. Kui palju ollakse nõus loobuma sotsiaalhüvedest praegu, et lastel ja laste-lastel oleks parem? Kui palju ollakse nõus vaeva nägema, et tulevikus oleks elu ilusam? Singapurlased on vähemalt väliselt õnnelikud, kui neil on majanduslik edukus – kas see on see, mida eestlased tahavad ja mis neid õnnelikuks teeb?